

PUBLICAȚII RECENTE PRIVITOARE LA METODICA PREDĂRII ISTORIEI (1985—1986—1987) *

Documente de partid

Ceașescu, Nicolae, *Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român*, 14 decembrie 1987, Editura politică, București, 1987, p. 7—79. Expunerea secretarului general al partidului nostru constituie o expresie strălucită a aplicării creatoare, profund științifice, a legităților și adevărilor general-valabile ale socialismului științific, ale materialismului dialectic și istoric la condițiile concrete ale României. Se trec în revistă profundele transformări revoluționare din anii construcției socialiste, succesele obținute de poporul român în edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate, precum și stadiul actual al dezvoltării societății românești, prezentând, în continuare, măsurile ce se impun pentru realizarea în bune condițiuni a obiectivelor strategice în cincinalul 1986—1990. Ample capitole privesc activitatea ideologică, politico-educativă, de dezvoltare a conștiinței socialiste, de formare a omului nou, precum și creșterea rolului conducător al partidului. Ultima parte a expunerii este rezervată marilor transformări revoluționare petrecute în viața internațională, în raportul mondial de forțe și politici externe de pace și colaborare a partidului și statului nostru.

Ceașescu, Nicolae, *Cuvîntare la Congresul al III-lea al educației politice și culturii socialiste — 17 august 1987*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 30, Editura politică, București, 1988, p. 690—717. Document programatic de excepțională valoare, magistrala cuvîntare rostită de secretarul general al partidului ne oferă teze, idei, căi de acțiune teoretică privind sporirea contribuției istoriei la educarea și formarea omului nou. Sînt înfățișate sintetic direcțiile, formele și mijloacele muncii politico-educative, în strînsă legătură cu cerințele noi ale vieții, cu practica social-economică.

Ceașescu, Nicolae, *Cuvîntare la marea adunare populară din municipiul Cluj-Napoca, la deschiderea noului an de învățămînt*, 15 septembrie 1987, în „Inv. Lic. Teh. Prof.”, XXXV, 9, 1987, p. 3—6. Cuvîntarea reprezintă o nouă și strălucită filă din amplul program de educare și formare a omului nou în patria noastră, un bogat tezaur de idei de cea mai deosebită importanță teoretică și practică, menită să ducă la perfecționarea activității profesorilor de istorie.

Ceașescu, Elena, *Cuvîntare la Plenara Consiliului Național al Științei și Învățămîntului*, 18 noiembrie 1987, în „T. Șc.”, XVII (XXXVIII) 305, (1391), 1987, noiembrie 22, p. 1—3. Subliniază rolul educativ al școlii, de formare a concepției materialist-științifice despre lume și viață, a convingerilor comuniste, revoluționare, a unei atitudini de angajare responsabilă față de munca întregului popor. Desprindem scopurile, sarcinile și obiectivele educației comuniste, formele și metodele care să stimuleze interesul elevilor pentru cunoaștere și învățare, pentru asimilarea valorilor culturii și civilizației.

* Prescurtări : C = „Cronica” ; F = „Forum”, Inv. Lic. Teh. Prof. = „Învățămîntul liceal și tehnic profesional” ; R.P. = „Revista de Pedagogie” ; S.A.I. = „Studii și articole de istorie” ; T. Sc. = „Tribuna școlii”.

Metodica istoriei

Arsene-Arheu, C., *Despre statutul epistemologic al istoriei*, în „Inv. Lic. Teh. Prof.“, XXXV, 4, 1987, p. 30. Explică termenul „istoriei“, provenind din radicalul indo-european și elin „veid/void/vid“, având sensurile „a vedea, a ști, formă, chip, înfățișare, idee, esență“, la care se adaugă terminația numelui de agent „-tor“. Rezumă, în cadrul demersului științei istorice, principalele puncte de plecare: făurirea instrumentelor logico-teoretice ale gândirii istorice; întietatea ontologiei istorice în fața cronologiei; prioritatea întregului asupra părților; prioritatea ordonării faptelor în paralel cu adunarea lor și a discursului în fața descriptivismului în prezentarea istoriei. Acest demers evoluează de la fapte istorice individuale, la evenimentele istorice, la procese istorice, orînduiri social-economice.

Arsene-Arheu, C., *Dialectica devenirii istorice*, în „Inv. Lic. Teh. Prof.“, XXXV, 6, 1987, p. 24—25. Prin mijlocirea unei scheme structurale generale și pornind de la categoriile fundamentale ale științei istorice — epocă istorică și orînduire socială (nu socială) —, încearcă să surprindă în plan diacronic procesul dialectic al dezvoltării istorice. Schema, citată dialectic, dezvăluie că orînduirea comunei primitive este poziția de plecare a omului în lume, este teza sau afirmația (I), orînduirile sclavagistă, feudală și capitalistă, la un loc, constituie opoziția, antiteza sau negația celei dintîi (II), iar orînduirea socialist-comunistă (III) îndeplinește rolul dialectic de negare a negației, de compoziție și sinteză, ca o consolidare a afirmației prime pe o treaptă superioară de dezvoltare a societății umane în toate structurile ei.

Mucică, Teodor, *Metodologie operațională de integrare a mijloacelor audiovizuale în lecții*, în „R.P.“, XXXVI, 12, 1987, p. 37—40. Sînt tratate problemele: 1. Caracteristici și funcții principale ale mijloacelor audiovizuale; 2. Rolul mediator al profesorului în procesul comunicării cu ajutorul mijloacelor audiovizuale; 3. Direcții de acțiune ale profesorului în procesul integrării mijloacelor audiovizuale în lecție; 4. Schema-cadrul operațională a metodologiei de integrare a mijloacelor audiovizuale în lecție.

Mucică, Teodor, *Integrarea mijloacelor de învățămînt în lecții*, în „T.Șc“, XVII (XXXVIII), 306 (1392), 1987, decembrie 26, p. 7. Propune o metodologie-cadrul operațională în domeniul folosirii mijloacelor de învățămînt: 1. Pregătirea specifică a activității didactice; 2. Pregătirea elevilor pentru receptarea mesajului audiovizual; 3. Prezentarea mesajului audiovizual; 4. Îndrumarea elevilor în timpul recepționării mesajului audiovizual; 5. Valorificarea conținutului mesajului audiovizual.

Perovici, Minodora, *Deziderate ale realizării mijloacelor audiovizuale*, în „T.Șc“, XVII (XXXVIII), 305 (1391), 1987, noiembrie 21, p. 12. Conturează o serie de cerințe psihopedagogice care trebuie să stea la baza creării mijloacelor audiovizuale cum sînt: a) asigurarea concordanței dintre conținutul mijloacelor audiovizuale și prevederile programelor școlare; b) alegerea subiectului din domenii inaccesibile (sau greu accesibile) observației directe a elevilor; c) să se sprijine pe cunoștințele anterioare ale elevilor; d) orientarea politico-ideologică a informațiilor; e) promovarea însușirii conștiente și active a cunoștințelor; g) promovarea activismului; h) anticiparea modului de folosire.

Popescu, Petru Demetru, Louis Roman, *Demersul științific în activitatea profesorilor de istorie*, în „S.A.I.“, LIII—LIV, 1986, p. 94—103. Se dezbat problemele: 1. Necesitatea promovării cuceririlor științelor istorice în școală; 2. Realizarea

atractivității pentru știință și cercetare ; 3. Formarea priceperilor și deprinderilor științifice la elevi ; 4. Desfășurarea cercetării științifice.

Priceputu, Vasile, Pușcașu Sofia, Radu T. Ion, *Lucrarea științifico-metodică pentru obținerea gradului I, o probă complexă*, în „Buletin de informare și documentare“, Sibiu, 1, 1985, p. 11—20. Autorii vin în ajutorul candidaților la susținerea examenului de obținere a gradului I, referindu-se la : a) natura și scopul lucrării ; b) conținutul tematic ; c) etapele activității de cercetare ; d) înfocmirea bibliografiei ; e) notele explicative.

Metodica istoriei la clasa a IV-a

Olteanu, Ana, *Evaluarea randamentului școlar la istorie cu ajutorul testelor și fișelor de lucru*, în „R.P.“, XXXVI, 3, 1987, p. 17—19. Prezintă : o fișă de verificare la lecția „Strămoșii noștri“, elevii completând propozițiile începute ; o fișă de verificare sub forma unui rebus pentru evaluarea cunoștințelor după predarea temei „Revoluția de la 1848 în Țările române“, introducând și elemente de istorie locală ; o fișă folosită în perioada recapitulării finale, cu răspunsuri corecte și eronate sau cu întrebări-problemă.

Metodica istoriei antice

Cristescu, Octavian, *Reformele lui Wang-Mang* (Izvor istoric comentat), în „S.A.I.“, LIII—LIV, 1986, p. 137—140. Textul prezentat, face parte din „Istoria dinastiei Han“, scrisă de o familie de istorici, care au avut legături de rudenie cu dinastia Han și constituie un izvor deosebit pentru studierea istoriei Chinei între secolul III î.e.n. și începutul secolului I e.n. În această lucrare se face o rela-tare amănunțită a evenimentelor legate de domnia împăratului reformator Wang-Mang, care a domnit la începutul secolului I e.n. Utilizarea integrală a textului se poate realiza la clasa a XI-a, în cadrul temei „Structura socială în orînduirea sclavagistă“, iar la clasa a V-a se poate folosi restrîns pentru a scoate în evidență situația grea a țărânimii, la lecția despre China antică.

Pop, Nicolae, *China antică* (Plan de lecție comentat — clasa a V-a), în „S.A.I.“, LIII—LIV, 1986, p. 112—118.

Metodica istoriei evului mediu

Donskoj, G.M., *Nravstoennoie vospitanie v obučenii istorii srednih vekov v 6 klasse ; kniga dlja učitelja / G.M.-Donskoj-Moskva : „Prosveščenie“, 1986, 96 p.* Traducerea titlului ; *Educația artistică în învățarea istoriei evului mediu în clasa a VI-a : manual pentru profesori* (Biblioteca Centrală Pedagogică — sala de documentare).

Vitanos, Constantin, *Popoarele precolumbiene* (Plan de lecție comentat — clasa a VI-a), în „S.A.I.“, LIII—LIV, 1986, p. 118—127.

Metodica istoriei moderne și contemporane

Maria, Iovan, *Directoratul și Consulatul* (Plan de lecție comentat — clasa a VII-a), în „S.A.I.“, LIII—LIV, 1986, p. 127—131.

Perovici, Minodora, *Modalități de utilizare a mijloacelor de învățămînt (III)*, în „Inv. Lic. Teh. Prof.“, XXXV, 1, 1987, p. 14—15. Exemplifică strategiile didactice utilizate în proiectarea lecției, „Al doilea război mondial“ de la clasa a XII-a,

în care se poate folosi filmul didactic „Ziua victoriei împotriva fascismului”. Aceste strategii sînt: captarea atenției, enunțarea obiectivului proiecției, reactualizarea cunoștințelor, prezentarea conținutului, dirijarea învățării, asigurarea conexiunii inverse, evaluarea eficienței integrării filmului didactic.

Metodica istoriei României

Constantiniu, A., *Viziunea revoluționară asupra istoriei*, în „C.”, XXII, 5 (1096), 1987, ianuarie 30, p. 1—2. Cuprinde idei fundamentale ale operei tovarășului Nicolae Ceaușescu, referitoare la marile probleme ale istoriei noastre.

Nicoară, Teodor, *Inceputul relațiilor feudale pe teritoriul patriei noastre (sec. VII—XIII)* (Plan de lecție comentat — clasa a VIII-a), în „S.A.I.”, LIII—LIV, 1986, p. 132—136.

* * * O interesantă dezbateră consacrată unor aspecte fundamentale ale predării istoriei României (Dezbaterele revistei „Forum”), în „F”, XXIX, 11, 1987, p. 12—17. Dezbaterea, la care participă cadre didactice și cercetători din învățămîntul superior, se referă la intensificarea preocupărilor pentru educarea patriotică militant-revoluționară a elevilor și studenților. Dintre expunerile prezentate evidențiem; „Forța educativă a istoriei patriei”, „Documentele P.C.R., opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului nostru despre dezvoltarea istorică a poporului român”, „Permanența statală la români — contribuție majoră la istoria europeană”, „Contribuții privind premisele, geneza și afirmarea națiunii române”, „Necesitatea combaterii riguroase a interpretărilor tendențioase privind istoria României”.

Teodorescu, Bogdan, *Inceputul relațiilor feudale pe teritoriul patriei noastre, reflectate în „Viața Sfintului Gerard”* (Izvor istoric comentat), în „S.A.I.”, LIII—LIV, 1986, p. 141—144. Reprezintă cel mai important izvor istoric pentru societatea bănățeană de la începuturile feudalismului. Se poate utiliza la lecția „Evoluția societății românești la începuturile feudalismului”, clasa a VIII-a, pentru a reliefa formarea domeniului feudal și începutul stratificării sociale specifice acestei societăți. De asemenea, trecînd în revistă formațiunile politice românești din sec. IX—XI, trebuie semnalat elevilor continuitatea voievodatului bănățean de la Glad la Ahtum, precum și incontestabila superioritate a celui din secolul al XI-lea. Afirmăția își găsește justificarea în aprecierile din text referitoare la raporturile dintre Ahtum și regele maghiar Ștefan.

Toma, Ioan, Adrian Toma, *Dezvoltarea unitară a culturii românești. Aspecte teoretico-metodologice (I)*, în „F”, XXIX, 7—8, 1987, p. 109—117. În conținutul articolului se dezbate problemele: 1. Importanța structurii unitare a culturii românești; 2. Stabilirea sferei și conținutului noțiunii de cultură, existînd un număr mare de definiții; 3. Ideea de dezvoltare unitară; 4. Periodizarea istorică a culturii românești; 5. Factorii care au favorizat dezvoltarea unitară a culturii în diferite epoci.

Zăuleanu, Ion, Ion Mihală, *Analiză și sinteză în predarea — învățarea istoriei*, în „R.P.”, XXXVI, 11, 1987, p. 28—31. Pornind de la obiectivul istoriei României și informațiile asimilate de elevi la această disciplină, stabilește teme care presupun saltul calitativ, ridicarea pe o treaptă nouă a cunoașterii, pentru clasele a VIII-a, a IX-a, a X-a. Concretizează opiniile exprimate pentru tema „Lupta maselor populare pentru progres social, pentru libertate națională, unire și independență”, realizată la clasa a VIII-a. Definiște obiectivele educaționale, operaționale, formele de activitate cu elevii, ideile principale ale planului de dezbateră, comunicat anterior elevilor, conținutul fișelor de lucru analizate pe grupe

de elevi, analiza unor diapozitive proiectate, analiza unor hărți tematice, completarea unei fișe de evaluare, elevii reușind să desprindă esența noțiunii de mase populare.

Corelarea interdisciplinară

Ciucur, Dumitru, Șerban Lanescu, Ion Ianoș, *Căi posibile de sporire a eficienței învățămîntului de științe sociale*, în „F”, XXIX, 10, 1987, p. 21—27. Este o sinteză a dezbaterii interdisciplinare, organizată cu cadrele de științe sociale pe tema: „Contribuția științelor sociale la înfăptuirea unei noi revoluții în nivelul de pregătire și în conștiința oamenilor”. Materialul se referă și la raportul filosofie-istorie.

Șendrulescu, Ion, *Corelarea interdisciplinară între istorie și geografie*, în „S.A.I.”, XLII—LIV, 1986, p. 104—111. Argumentează, cu exemple de lecții: 1. Motivele de ordin instructiv și formativ ale corelării interdisciplinare; 2. Necesitatea folosirii hărților geografice și istorice tematice; 3. Obiectivele educaționale și metodologice comune; 4. Relația dintre mediul geografic și principalele bătălii antiotomane.

Educația moral-cetățenească a elevilor

Arhip, Ion, *Muzeele Iașului — efigii ale unui timp de renaștere*, în „C”, XXII, 32 (1123), 1987, august 7, p. 1.3. Ne informează despre reorganizarea Muzeului de Istorie și o serie de locuri memoriale cu valențe educative deosebite, cum sînt: Casa „M. Kogălniceanu”, Palatul „A. I. Cuza” din Ruginoasa, Muzeul de Arheologie din Cucuteni, Muzeul Unirii, Casa „Dosoftei”.

Ciută, Dumitru, *Cunoașterea directă a trecutului și prezentului patriei*, în „T.Șc.”, XVII (XXXVIII), noiembrie 21, p. 6. Folosește elemente auxiliare pentru cultivarea la elevi a sentimentului de dragoste și mîndrie față de trecutul nostru glorios și prezentul luminos, cum sînt: vizitele la muzeu, locuri și monumente istorice, contactul direct cu documentele. Exemplifică cu lecții ținute la Palatul Culturii din Iași, la Casele memoriale „Mihail Kogălniceanu”, „Mihail Sadoveanu”, „Ion Creangă”, „Dosoftei”.

Iovan, Marțian, *Educația patriotică-revoluționară a elevilor — dimensiune esențială a predării-învățării științelor sociale*, în „R.P.”, XXXVI, 12, 1987, p. 26—29. Expunere: 1. Componentele patriotismului revoluționar socialist — cognitivă, afectiv-axiologică (axiologică), revoluționar-acțională. 2. Procesul gradual de optimizare și de creștere a eficienței formativ-politice a predării-învățării științelor sociale; 3. Obiectivele și sarcinile educației patriotice a elevilor.

Iliescu, Maria, *Educarea patriotică-revoluționară a tineretului, componentă intrinsecă a procesului de formare a omului nou*, în „Inv. Lic. Teh. Prof.”, XXXV, 11, 1987, p. 8—9. Subliniază rolul sentimentelor morale în procesul educației patriotice și expune căile educației patriotice-revoluționare a elevilor, cum sînt: cunoașterea trecutului glorios de luptă al poporului nostru, a glorioaselor tradiții de luptă revoluționară a clasei muncitoare, a politicii interne și externe a partidului și statului nostru, cunoașterea vieții și activității revoluționare a tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Negru, Radu, *Monumentele Independenței*, în „C”, XXII, 19 (1110), 1987, mai 8, p. 1, 3. Descrie monumente de piatră și de bronz înălțate în memoria războiului de independență, existente de-a lungul drumului între Suceava-Botoșani-Dorohoi.

Tănase, Gh., *Cunoașterea istoriei — factor al educației patriotice în „C”, XXII, 42 (1136), 1987, octombrie 16, p. 1—2. Tratează despre funcția cognitivă a istoriei — reconstituirea trecutului și explicarea cauzală, funcțională și axiologică a acesteia, care stă la baza educației patriotice revoluționare.*

Folosirea istoriei locale în cadrul lecției de istorie

Ilieș, Moise, *Integrarea elementelor de istorie locală în lecțiile de istorie — mijloc de educație patriotică-revoluționară a elevilor*, în „R.P.”, XXXVI, 4, 1987, p. 21—24. Un profesor de istorie din com. Suplacu de Barcău, jud. Bihor, ne împărtășește despre întocmirea unui set de douăzeci planșe, redând date și momente istorice din acest ținut. Folosind aceste planșe a realizat un set de douăzeci de diapozitive color, însoțite de comentarii pe bandă magnetică. Exemplu de planșe: „Cetatea dacică de la Marca” — pentru ca elevii să înțeleagă modul în care erau construite fortificațiile și rolul cetăților din vestul Apusenilor în apărarea statului dac.

Vrinceanu, Vasile, *Lecții curente și recapitulative în muzeul școlii*, în „T.Șc.”, XVII (XXXVIII), 301 (1386), 1987, iunie 27, p. 6. Cîteva modalități folosite pentru a valorifica elementele de istorie locală la lecțiile: „Viața oamenilor primitivi în epoca pietrei”, clasa a V-a, „Epoca pietrei pe teritoriul patriei noastre”, clasa a VIII-a, „Primul război mondial”, clasa a VII-a. Ajunge la adevărul că lecția la muzeu, bine gîndită și concepută, temeinic pregătită este o lecție completă de mare încărcătură emoțională și valoare patriotică.

Lecția la muzeul de istorie

Achim, Silviu, Constantin Timaru, *Lecția de istorie — lecție a iubirii de țară*, (Dezbaterile Scînteii), în „Scînteia”, LVI, 13869, 1987, martie 25, p. 4. Ancheta se referă la o serie de preocupări și inițiative în direcția sporirii puterii de influențare a predării istoriei, îndeosebi la roadele colaborării dintre școli și instituțiile muzeale — Muzeul de istorie și artă al municipiului București, Muzeul Județean Covasna.

Agachi, Eugenia, *Educația patriotică și estetică a elevilor prin valori muzeistice*, în „T.Șc.” XVII (XXXVIII), 298 (1384), 1987, aprilie 18, p. 3, 8. Un experiment pedagogic realizat la Școala nr. 6 din Iași, avînd ca ipoteză de lucru demonstrarea eficienței unui program unitar de măsuri, prin care elevii să poată face progrese în receptarea și aprecierea valorilor istorice și cultural-artistice. Metoda de cercetare constă dintr-un experiment realizat în trei etape: constatativă, ameliorativă și de control. Programul ameliorativ se realizează prin desfășurarea unor lecții de istorie la muzee și case memoriale din localitate.

Cabinetul de istorie

Pascu, Adrian, *Sugestii privind asigurarea funcționalității cabinetului de istorie (I—II)*, în „Înv. Lic. Teh. Prof.”, XXXV, 7, 8, 1987, p. 9—10, 21—22. Vizualizează tema „Continuitatea autohtonilor pe teritoriul patriei noastre în secolele II—XIII”. Panoul I conține un citat din opera tovarășului Nicolae Ceaușescu referitor la continuitatea poporului nostru pe aceste meleaguri. Panoul II cuprinde denumirea temei. Panourile III—XII conțin imagini privind continuitatea autohtonilor pe teritoriul României.

Cercul de istorie

Ciucă, Ion, Domnica Ciucă, *Șantierul arheologic-școală de istorie vie*, în „R.P.“, XXXVI, 8, 1987, p. 22—26. Activitatea se desfășoară în cadrul cercului de arheologie din școală, cu tema „Dovezi ale continuității vieții umane pe teritoriul comunei Piatra Olt“, concretizată, la sfârșitul fiecărui an de studiu, în referate elaborate de echipele din cadrul cercului. Stabilește obiectivul activității, temele ședințelor teoretice, organizează elevii pe echipe, repartizînd fiecăruia o anumită „circumscripție“ (sat, zonă), exemplifică cîteva modalități de valorificare a materialelor rezultate din campania de săpături în cadrul lecției „Dacia și Dobrogea în timpul stăpînirii romane“, clasa a VIII-a.

ȘTEFAN ILIE